

Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Ιατρική: Εφαρμογή στην Αγγειοχειρουργική

Γεωργόπουλος Γ. Δημήτρης-Σόλων¹, Τσαγκαράκης Μανώλης²

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στο σχολείο μπορεί να λειτουργήσει ως όχημα που θα εισαγάγει το παιδί στη διαδικασία της αυτογνωσίας και της ψυχοκοινωνικής συγκρότησης. Η μαθητεία του σε ένα αυθεντικό περιβάλλον εργασίας φέρνει τον νέο κοντά στην πραγματικότητα, εμπλουτίζει την εμπειρία του και ενισχύει την πολύπλευρη ανάπτυξη του.

Ενα Πρόγραμμα Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ιατρική, που είχε διάρκεια λίγων εβδομάδων μέχρι τρεις μήνες, καθιερώθηκε σε τρία Νοσοκομεία της Αθήνας, από το 1986 μέχρι το 2006, στο Ελπίς, το Υγεία και το Κωνσταντοπούλειο-Αγία Όλγα. Τριάντα ένα μαθητές του Κολλεγίου Αθηνών έλαβαν μέρος, κατά την διάρκεια των καλοκαιρινών τους διακοπών και είχαν μια πολύ καλή εμπειρία, όχι μόνο ως παρατηρητές, αλλά και ως συμμετέχοντες - κάτω από επιτήρηση - στο καθημερινό μας πρόγραμμα. Το Πρόγραμμα αξιολογήθηκε όχι μόνο από τον οργανωτή αλλά και από τα ίδια τα παιδιά, που κατέθεσαν γραπτές εκθέσεις μετά το πέρας του προγράμματος, αλλά και αρκετά χρόνια αργότερα. Παρουσιάζεται μία ολοκληρωμένη εικόνα πληροφοριών και μία πρόταση για το αύριο για όλους εκείνους που θα ήθελαν να προωθήσουν παρόμοια Προγράμματα, χωρίς τις δικές μας ατέλειες και παραλήψεις.

¹Δρας Ιατρικής Παν/μίων

Βόννης και Αθηνών

²Ψυχολόγος -

Ψυχοθεραπευτής,

Υπεύθυνος Τμήματος

Συμβουλευτικής

και Επαγγελματικού

Προσανατολισμού Λυκείου

Κολλεγίου Αθηνών

(1985-2000)

Εισαγωγή

“Αν κάποιος επιλέξει ένα επάγγελμα για το χρήμα ή τη δόξα και όχι επειδή σκοπεύει να του δοθεί με πάθος, τότε έχει χάσει τη ζωή του”.

Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ, Περιοδικό Madame Figaro, 1999

Παλαιότερα - πριν από 60 χρόνια - οι πληροφορίες για το μελλοντικό επάγγελμα

έφταναν συνήθως στους νέους από την οικογένεια, τους συγγενείς και τους φίλους, ενώ συχνά για την απόφαση της επιλογής του επαγγέλματος - χωρίς να προηγηθεί κάποια εκτίμηση - γινόταν επίκληση της "κλίσης" του νέου/ας.

Σήμερα, με την πληθώρα των γνώσεων και πληροφοριών, αλλά και με την ύπαρξη των ειδικών επιστημόνων, η απόφαση για το μελλοντικό επάγγελμα των νέων στηρίζεται πάνω σε πιο γερές βάσεις απ' ό,τι στο παρελθόν και οι νέοι/νέες μας καλούνται να αποφασίσουν με το τι θα ασχοληθούν στη ζωή τους, με το πώς θα αυξήσουν τις γνώσεις τους, αλλά και με ποια προσόντα θα εξοικονομήσουν τα προς το ζην.

Είναι αλήθεια ότι άλλο πράγμα είναι το τι μου αρέσει να κάνω ή να μάθω ή το πώς θα βελτιώσω το επίπεδο των γνώσεών μου και της μόρφωσής μου και άλλο πράγμα είναι με ποια εφόδια και με ποια προσόντα θα αποκτήσω την οικονομική μου ανεξαρτησία, δηλαδή με ποιο επάγγελμα θα ασχοληθώ. Οι συνθήκες της ζωής απαιτούν, τις περισσότερες φορές, ένα συνδυασμό των προσωπικών ενδιαφερόντων με τα προσόντα και τα εφόδια που απαιτούνται για όποιο επάγγελμα επιλέξει κανείς.

Παλαιότερα, πολλοί από εμάς - για διαφορετικούς λόγους ο καθένας, που δεν είχαν οπωσδήποτε σχέση με την πληροφόρηση - ακολουθήσαμε το επάγγελμα του πατέρα, της μητέρας ή όποιο μας επηρέασαν με τον άλφα ή τον βήτα τρόπο οι γονείς, οι συγγενείς και οι φίλοι.

Πιστεύουμε ότι κάθε νέος και νέα θα πρέπει να επιλέγει το επάγγελμά του/της μετά από εμπειρισταμένο κατατοπισμό και μελέτη των γενικών συνθηκών και ειδικότερα των συνθηκών της αγοράς εργασίας.

Προκειμένου όμως να φτάσει κανείς στη σωστή επιλογή ή ορθότερα στην επιλογή που ταιριάζει στο χαρακτήρα του και την προσωπικότητά του, απαιτείται να ασχοληθεί με το θέμα. Η έγκαιρη έναρξη της απασχόλησής του και της μελέτης για το θέμα αυτό πρέπει να γίνει χωρίς προκαταλήψεις, με προσωπικό κατατοπισμό και με προσωπική συλλογή πληροφοριών. Ο έγκαιρος κατατοπισμός έχει να κάνει και με την πληθώρα των γνώσεων, των πληροφοριών και των ιδιαιτεροτήτων κάθε επαγγέλματος και τέχνης, η κατάκτηση των οποίων απαιτεί χρόνο και επιμονή. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθούν οι έννοιες του ερασιτεχνισμού και του επαγγελματισμού, που σημαίνουν, όπως είναι γνωστό, διαφορετικά πράγματα. Ο επαγγελματισμός απαιτεί πολλές γνώσεις, σύστημα, μέθοδο, επιμονή και πάθος.

Οι απόψεις μας αυτές ήταν το γόνιμο έδαφος πάνω στο οποίο ήρθε και ευδοκίμησε η πρόταση του

Γραφείου Επαγγελματικού Προσανατολισμού του Κολλεγίου Αθηνών, το 1986, για να χρησιμοποιηθεί το Αγγειοχειρουργικό Τμήμα στο Ελπίς και αργότερα το Υγεία και κατόπιν το Κωνσταντοπούλειο-Αγία Όλγα για τον κατατοπισμό των τελειόφοιτων του Λυκείου στα θέματα της Ιατρικής.

Το άρθρο αυτό παρουσιάζει μια ολοκληρωμένη εικόνα πληροφοριών για όλους εκείνους που θα ήθελαν να προωθήσουν παρόμοια Προγράμματα χωρίς τις δικές μας ατέλειες και παραλείψεις.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

«Το να μαθαίνει κανείς σ' έναν κόσμο ασταθή και αβέβαιο να προσανατολίζεται στο επάγγελμα ισοδυναμεί με το να μαθαίνει να προσανατολίζεται στη ζωή».

Η επιλογή επαγγελματικής δραστηριότητας και γενικότερα η διαμόρφωση των επαγγελματικών στόχων είναι πράξεις που δεν αφορούν μια συγκεκριμένη ηλικία. Είναι γεγονότα ευρύτερης σημασίας, συμβαίνουν σε οποιαδήποτε περίοδο της ζωής μας και υποδηλώνουν μία βαθύτερη ανάγκη μας: να ξεχωρίσουμε ως άτομα, κατ' αρχήν μέσα στο οικογενειακό και αργότερα στο κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο είμαστε ενταγμένοι. Αν μάλιστα λάβουμε υπόψη ότι τα μέλη μιας οικογένειας βρίσκονται σε διαρκή αλληλεπίδραση λόγου, συναισθήματος και συμπεριφοράς, ο επαγγελματικός προσανατολισμός του νέου ανθρώπου (παιδιού-εφήβου) σηματοδοτεί διεργασίες που αφορούν ολόκληρη την οικογένεια.

Στις παραδοσιακές κοινωνίες, αγροτικές και ημιαστικές, τα επαγγέλματα σε μεγάλο βαθμό περνούσαν κληρονομικά από τη μια γενιά στην άλλη. Οι ανάγκες και οι ρόλοι λειτουργούσαν με τρόπους προσδιοριζόμενους εν πολλοίς από το εκτεταμένο οικογενειακό και το ευρύτερο κοινωνικό σύστημα και στόχευαν στη διασφάλιση της βιολογικής επιβίωσης των μελών της οικογένειας και της κοινότητας. Σε μία κοινωνία στην οποία υπερίσχυε ο αγώνας για την επιβίωση, οι επαγγελματικές επιλογές είχαν τη σφραγίδα μιας εκ των έξω επιβαλλόμενης αναγκαιότητας, που πολύ απέχει από αυτό που εμείς θεωρούμε προσωπική απόφαση. Έτσι, ο γιος, συνήθως ο μεγαλύτερος, έπαιρνε στα χέρια του τη γη και συνέχιζε την αγροτική παράδοση της οικογένειας. Στο εμπόριο ή στην τέχνη η διαδοχή γινόταν εξίσου άμεσα, αν ο πατέρας ή κάποιος σημαντικός συγγενής ήταν έμπορος ή τεχνίτης. Αν πάλι το παιδί ήταν για τα γράμματα, όλο το οικογενειακό σύστημα βοηθούσε, καθένας όπως μπορούσε από τη μεριά του, για να ανοίξει ο δρόμος των σπουδών στο Πανεπιστήμιο. Η έλλειψη οικονομικών πόρων, η λειτουργία ενός κοινά αποδεκτού σχεδίου

επαγγελματικής αποκατάστασης απάλλασαν τα άτομα και τις οικογένειες από το πρόβλημα της επιλογής. Στη σύγχρονη βιομηχανική και μεταβιομηχανική κοινωνία η κατάσταση είναι διαφορετική. Οι γονείς συνήθως δεν παρέχουν πληροφόρηση γενικά για τα επαγγέλματα και ειδικότερα για το δικό τους επάγγελμα. Ανησυχώντας μήπως επηρεάσουν θετικά ή αρνητικά το παιδί τους στο θέμα αυτό, τηρούν ουδέτερη στάση. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά ότι παιδιά ηλικίας 15 ετών απαντούν κατά 70% σε σχετική ερώτηση ότι οι γονείς τους δεν παίρνουν θέση στο κρίσιμο ζήτημα επιλογής των σπουδών τους. Στις σύγχρονες αυτές κοινωνίες, στις οποίες ανήκει και η δική μας, αναπτύσσεται ένα ευρύ φάσμα επαγγελμάτων, που το ένα γεννά το άλλο, δημιουργώντας έτσι μια ατελείωτη σειρά ειδικοτήτων. Η τοποθέτηση του γονέα σχετικά με ποιο επάγγελμα θα ταίριαζε στο παιδί του αποτελεί θέμα μείζονος προβληματισμού, λόγω ακριβώς της εμφανιζόμενης πολυπλοκότητας του θέματος. Η γνώμη ωστόσο του πατέρα και της μητέρας, όχι μόνο δε συνιστά καταναγκασμό για το παιδί, αλλά, αντίθετα, σημείο αναφοράς, του οποίου η αποδοχή ή η απόρριψη εναπόκειται στην απόφαση που θα πάρει το ίδιο.

Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι, ενώ η κοινωνική και οικονομική εξέλιξη του σύγχρονου κόσμου, αλλά και οι επιδράσεις που το φαινόμενο αυτό έχει πάνω στην οικογένεια, αποσειούν τους καταναγκασμούς ενός εκ των έξω επιβαλλόμενου σχεδίου επαγγελματικής απασχόλησης, προβάλλουν συγχρόνως ένα νέο καθήκον: την ανάληψη προσωπικής ευθύνης για το επάγγελμα. Αυτό που σήμερα αναμένεται, τόσο από τον εργάτη ή τον υπάλληλο, όσο και από τον επιστήμονα ή τον ερευνητή, είναι η προσωπική δέσμευση με το επάγγελμα που οι ίδιοι επιλέγουν και ασκούν. Οι εργαζόμενοι σε όλες τις ειδικότητες εκπαιδεύονται ανάλογα στο να εφευρίσκουν νέο εξοπλισμό και νέες μεθόδους και κυρίως εκπαιδεύονται στο να δημιουργούν νέα γνώση.

Σήμερα, σε όλα σχεδόν τα επίπεδα εργασίας προβάλλεται ως αναγκαίο ζητούμενο η ικανότητα ανασύνθεσης τόσο της υπάρχουσας όσο και της εισερχόμενης πληροφορίας, ώστε να παράγεται από τον εργαζόμενο μία νέα πληροφορία. Η διαφορά έγκειται στο ότι σε κάποια περιβάλλοντα εργασίας το αίτημα αυτό δίνεται άμεσα, σε κάποια διατυπώνεται έμμεσα και σε κάποια άλλα καθόλου, όχι γιατί δεν υπάρχει, αλλά γιατί δεν έχει συνειδητοποιηθεί ακόμη ως αναγκαιότητα. Κάθε εργαζόμενος καλείται, στο βαθμό που μπορεί και ανάλογα με τις ικανότητες που διαθέτει, να δώσει κάτι από τον εαυτό του, κάτι από αυτό που ονομάζουμε δημιουργία. Η πρόσληψη σε μία εργασία, ακολουθεί συχνά μια διαδικασία που, ανάλογα με τις απαιτήσεις

της προσφερόμενης θέσης, διαρκεί ώρες και μερικές φορές και ημέρες. Τα τυπικά προσόντα του αιτούντος δεν αποτελούν πάντοτε το κυρίαρχο κριτήριο της πρόσληψης. Λαμβάνονται εξίσου υπόψη τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, όπως, μεταξύ άλλων, η κοινωνικότητα, η δυνατότητα του ατόμου να καταλαβαίνει τον εαυτό του και τους άλλους, καθώς επίσης και η ικανότητά του να εκδηλώνεται αυθεντικά, να εκδηλώνει τα συναισθήματά του και να συνεργάζεται. Για να γεννηθεί όμως στον εργαζόμενο μια τέτοια διάθεση, χρειάζεται να έχει επιλέξει ο ίδιος το επάγγελμα που κατά κύριο λόγο θα τον κάνει, ασκώντας το, να αισθάνεται δημιουργικός και ευτυχισμένος άνθρωπος. Ζητούνται δηλαδή στοιχεία τα οποία έχουν να κάνουν με το κατά πόσον ο άνθρωπος είναι εξασκημένος στο να συνταιριάζει όχι μόνο τη λογική με τις πράξεις του αλλά και με τα συναισθήματά του. Πρόκειται για μια νέα συνθήκη που θα του επιτρέψει να αυτοοργανώνει τις εσωτερικές αντιθέσεις του και να διαφυλάσσει τα βασικά συστατικά της ταυτότητάς του, αφενός σε μια κουλτούρα που τείνει να εξομοιώνει τα πάντα και αφετέρου σε ένα περιβάλλον που διαρκώς μεταβάλλεται. Εξαιτίας αυτών των πολύπλοκων στοιχείων που συνυπάρχουν στην επιλογή της επαγγελματικής απασχόλησης, οι γονείς αισθάνονται ανεπαρκείς να συμβουλευθούν τα παιδιά τους σχετικά με το επάγγελμα που θα ακολουθήσουν. Ως εκ τούτου αναθέτουν το έργο αυτό στο σχολείο ή απευθύνονται στον ειδικό. Δάσκαλοι και ειδικοί αναλαμβάνουν στα πλαίσια του σχολείου να εισαγάγουν στοιχειωδώς τα παιδιά στις αχανείς γνώσεις των σύγχρονων επιστημών και κυρίως να τα προετοιμάσουν για την ψυχοκοινωνική επιβίωσή τους στον κόσμο της μεταβιομηχανικής κοινωνίας. Σήμερα, που η υγεία μας δεν κινδυνεύει όπως παλαιότερα και που η επιβίωση μπορεί να εξασφαλίζεται με μεγαλύτερη σιγουριά, το θέμα της ψυχοκοινωνικής ισορροπίας έρχεται πρώτο στην ιεράρχηση των αναγκών μας, ανατρέποντας τις προγενέστερες αντιλήψεις στο θέμα αυτό και μετατρέπεται στο σπουδαιότερο εφόδιο ζωής.

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στο σχολείο μπορεί να λειτουργήσει ως το όχημα που θα εισαγάγει το παιδί στη διαδικασία της αυτογνωσίας και της ψυχοκοινωνικής συγκρότησης. Το ότι ο επαγγελματικός προσανατολισμός θεωρείται ως συνεχής πορεία εναλλασσόμενων αποφάσεων, που διαρκεί ολόκληρη σχεδόν τη ζωή, μπορεί να αποτελέσει το εφαλτήριο για μια πολύ ουσιαστική συνειδητοποίηση: ότι η ζωή που ανοίγεται μπροστά στο νέο είναι ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο φαινόμενο, του οποίου η κινητικότητα είναι δυνατό να αντιμετωπισθεί όταν ο άνθρωπος θέτει στόχους που έχουν νόημα για τον ίδιο. Ένα άλλο ση-

μαντικό στοιχείο της ψυχοκοινωνικής συγκρότησης του νέου ανθρώπου είναι η ενεργοποίηση της διαδικασίας της διαφοροποίησης. Έργο του ειδικού στο σχολείο είναι να παρέχει τη βοήθειά του γι' αυτό τον σκοπό. Τα Προγράμματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού δίνουν την ευκαιρία, όχι μόνο στα παιδιά να εισαχθούν μεθοδικά στη λειτουργία της διαφοροποίησης, αλλά και στους γονείς τους που, θέλοντας να ενημερωθούν, επισκέπτονται τους ειδικούς του σχολείου. Μία βασική ιδιότητα της ανθρώπινης προσωπικότητας είναι αυτή που αφορά στην αντίληψη διαμέσου της γνώσης των διάφορων ατομικών στοιχείων. Η αυτοοργανωτική αυτή ιδιότητα σύμφωνα με πρόσφατες βιολογικές έρευνες είναι σταθερή και προγραμματικά εγγεγραμμένη στα ανθρώπινα γονίδια. Δίνει ενότητα και ταυτότητα στις πολυάριθμες μεταβολές κατά την εσωτερική ανάπτυξη του ατόμου, καθώς επίσης και σε όλες εκείνες τις μεταβολές της συμπεριφοράς κατά την εξελικτική προσαρμογή του στο περιβάλλον.

Η τάση για διαφορετικότητα συνιστά την πιο σημαντική λειτουργία της αυτοοργάνωσης και είναι βασική προϋπόθεση για τη διαμόρφωση της ταυτότητας. Έχει την αφετηρία της στις αρχές της ζωής, όταν ο μονοκύτταρος εμβρυϊκός οργανισμός, καθώς διαφοροποιείται, πολλαπλασιάζεται με την κυτταρική διαίρεση της μίτωσης σε δισεκατομμύρια άλλα κύτταρα, που ποικίλλουν ως προς τη δομή και τη λειτουργία τους.

Μια ανάλογη διαδικασία διαφοροποίησης μπορούμε να παρακολουθήσουμε σε δύο επαναστατικές φάσεις της ζωής του παιδιού:

- α) στη φάση της σωματικής αυτονόμησης κατά τη νηπιακή ηλικία, όταν το παιδί συνειδητοποιεί την αυτονομία του σώματός του και ελέγχει τις σωματικές λειτουργίες του και
- β) στη φάση της ψυχονοητικής αυτονόμησης κατά την εφηβική ηλικία, όταν οι νέοι επιχειρούν να πάρουν απόσταση από την οικογένεια κατασκευάζοντας την ταυτότητά τους.

Άτομα με υψηλό βαθμό διαφοροποίησης εντάσσονται πιο ομαλά στο κοινωνικό σύνολο, συνεργάζονται και επικοινωνούν με μεγαλύτερη ευκολία στο πλαίσιο εργασίας.

Στο πλαίσιο της σύγχρονης καθημερινότητας, εκεί όπου βιώνουμε έναν διαρκή εποικισμό του εαυτού μας από πάσης φύσεως πρόσωπα, ιδέες, αξίες και εξομοιωτικά αγαθά της κατανάλωσης, η ανάγκη μας για διαφορετικότητα καθίσταται επιτακτική. Αν πρόκειται ωστόσο για τη συνειδητοποίηση των σωματικών ή νοητικών δεξιοτήτων, η διαφοροποίηση συνεχίζεται στο σχολείο και ολοκληρώνεται στη διάρκεια της μετέπειτα ζωής μέσα

στην κοινωνία. Η αρχή ωστόσο της διαφοροποίησης του παιδιού σηματοδοτείται ως συγκεκριμένο γεγονός μέσα στο όριο της οικογένειας. Ένα άτομο που τείνει να διαφοροποιηθεί, αρχίζει να ορίζει με καθαρότητα τους προσωπικούς του στόχους και να τους επιδιώκει προδιορίζοντας σιγά σιγά ποιος είναι και τι θέλει. Η διερεύνηση των επιλογών για τις σπουδές και την εργασία αποτελεί ένα κοινωνικά αποδεκτό ξεκίνημα προς αυτή την κατεύθυνση. Για να πραγματοποιηθεί όμως, χρειάζεται κατανόηση και συναισθηματική στήριξη από το οικογενειακό περιβάλλον, συνθήκες δηλαδή που θα επιτρέψουν στο παιδί να επικεντρώσει την προσοχή του απερίσπαστα σε θέματα που αφορούν την προσωπική του πορεία.

Σύμφωνα με έρευνες γύρω από το θέμα αυτό, οι οικογένειες που βοηθούν στη διαφοροποίηση των παιδιών τους έχουν οι ίδιες επιτύχει ένα σημαντικό βαθμό ανεξαρτησίας και χαρακτηρίζονται

- α) από την αποτελεσματικότητα που διαθέτουν στην επίλυση των κοινών προβλημάτων
- β) από τη σαφήνεια στη χρησιμοποίηση των κωδικών επικοινωνίας
- γ) από την κατανομή και λειτουργικότητα των διάφορων ρόλων, ώστε να ενισχύεται η ατομική εξέλιξη των μελών της οικογένειας
- δ) από το ενδιαφέρον που επιδεικνύεται για τις ατομικές δραστηριότητες των μελών και
- ε) από την υποστήριξη των ιδιαιτεροτήτων του κάθε μέλους

Στο σχολείο, τα Προγράμματα που ασχολούνται με τον προσανατολισμό των σπουδών και του επαγγέλματος στοιχειοθετούν μια σιωπηρά συμφωνημένη πράξη μεταξύ πολιτείας και γονέων σχετικά με τη διαδικασία που οδηγεί στην ψυχοκοινωνική αυτονόμηση του εφήβου. Σήμερα είναι δυνατό να ενταχθούν οργανικά στο σχολείο νέες ειδικότητες επαγγελματιών που θα διεκπεραιώνουν αρτιότερα τα ήδη υπάρχοντα προγράμματα και θα προτείνουν σύγχρονες μεθόδους εφαρμογής τους. Η ενεργής συμμετοχή των γονέων στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό του παιδιού τους, όπως τουλάχιστον έχει δείξει πολυετής εφαρμογή σχετικών προγραμμάτων, βοηθά και διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό το έργο του ειδικού.

Η εφαρμογή ωστόσο του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο σχολείο μπορεί να δημιουργεί νέες δυνατότητες και να ανοίγει την επικοινωνία του μαθητή με την κοινότητα: κοινωνικές σχέσεις, επαγγελματική και πολιτισμική εκπαίδευση και εμπειρία, αξίες, διερεύνηση και ανάδειξη προσωπικών ικανοτήτων πέρα από το γενικό νοητικό παράγοντα, που σήμερα καλλιεργείται ως το

σημαντικότερο αγαθό στο σχολείο. Η πολυμορφία και η πολυπλοκότητα της σύγχρονης κοινωνίας δε μας επιτρέπουν πλέον να αρκούμαστε σε μετρήσεις που μας δίνουν το μέγεθος κάποιων γενικών ικανοτήτων του μαθητή. Οι μετρήσεις αυτές εκτιμώμενες μονοδιάστατα μπορεί να μας οδηγήσουν σε αξιολόγηση περιορισμένης οπτικής, αφού δε μας παρέχουν στοιχεία για την εφευρετικότητα της σκέψης και τις εκδηλώσεις της συμπεριφοράς του νέου εκτός του σχολικού του περιβάλλοντος.

Έχει παρατηρηθεί, από τους ειδικούς μελετητές του θέματος, ότι η σύγχρονη πραγματικότητα μας οδηγεί στην ανάγκη προώθησης και ενίσχυσης ικανοτήτων οι οποίες έχουν περισσότερο ατομικό χαρακτήρα και απαιτούν δραστηριοποίηση του νέου έξω από την οικογένεια και το σχολείο, σε οργανωμένα δηλαδή πλαίσια, όπου αναπτύσσεται άμεσα η επαγγελματική δραστηριότητα. Ικανότητες όπως η κινητοποίηση του οργανισμού για την επίτευξη του στόχου, η αξιοποίηση της αντοχής, ο βαθμός αυτογνωσίας, η αποτελεσματικότητα στην επικοινωνία και τη συναλλαγή, αφορούν σε συμπεριφορές που αναδεικνύονται κυρίως κατά την αλληλεπίδραση με το κοινωνικό περιβάλλον. Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι από τα σχολικά κιάλας χρόνια, ένα ευρύτατο φάσμα ποικίλων ιδιοσυμπεριφορών μπορεί να ανθίσει μέσα σε ευρύτερα κοινωνικά πλαίσια, τα επαγγελματικά. Κατά την εφηβική ηλικία, το παιδί αναθεωρεί παλαιότερες αντιλήψεις για τον εαυτό του και συγχρόνως επιδιώκει να αναγνωρίσει τα ειδοποιά στοιχεία μιας διαμορφούμενης ταυτότητας. Αυτού του είδους οι αναζητήσεις, όταν πραγματοποιούνται με πληρότητα σε μια ηλικία τόσο ευαίσθητη ως προς τις βιωματικές εγγραφές, επηρεάζουν θετικά το συναισθηματικό κόσμο του εφήβου και κατ'επέκταση την εικόνα του εαυτού του και την αυτοεκτίμησή του. Η δημιουργία, στο χώρο εργασίας, πλαισίων επαγγελματικής απασχόλησης, που λειτουργούν συμπληρωματικά και σε συντονισμό με το σχολείο και την οικογένεια, έχει θετικό αποτέλεσμα για την κοινωνική και ακαδημαϊκή ανάπτυξη του παιδιού. Αυτή η πραγματικότητα, όπως είναι φανερό, δεν είναι δυνατόν να αναπαραχθεί ούτε προσομοιωτικά μέσα στη σχολική τάξη, με τη χρήση των εκπαιδευτικών δυνατοτήτων σύγχρονων τεχνικών μέσων, ούτε με τη μεταφορά στο σχολείο της απομίμησης ενός περιβάλλοντος επαγγέλματος, μετά από πρόσκληση του σχετικού επαγγελματία. Αντίθετα, η μαθητεία σε ένα αυθεντικό περιβάλλον εργασίας - χωρίς αυτό να σημαίνει ότι υποβαθμίζεται η συμβολή των άλλων πηγών πληροφόρησης για το επάγγελμα - φέρνει τον νέο κοντά στην πραγματικότητα, εμπλουτίζει την εμπειρία του και ενισχύει την πολύπλευρη ανάπτυξή του. Συνάμα παρέχεται στον επαγγελματία η δυνατότητα να λειτουργήσει

ως διδάσκαλος έργου, ο οποίος μάλιστα βρίσκεται στην πλεονεκτική θέση να δείχνει στον μαθητευόμενο του τρόπους με τους οποίους η γνώση γίνεται πράξη.

Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Ιατρική

Στα προλεγόμενα εκτέθηκαν οι απόψεις μας για την έννοια και τη σημασία του Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Στις γραμμές που ακολουθούν παρουσιάζεται το Πρόγραμμά Επαγγελματικού Προσανατολισμού, όπως αυτό πραγματοποιήθηκε στα Νοσοκομεία Ελπίς, Υγεία και Κωνσταντοπούλειο-Αγία Όλγα. Το Πρόγραμμα παρακολούθησαν συνολικά 31 μαθητές από το Κολλέγιο Αθηνών, είκοσι αγόρια και έντεκα κορίτσια.

Την πρώτη μέρα της παρουσίας του μαθητή, ξεκινούσε και ο κατατοπισμός του/της για τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του, τα οποία προσαρμόζονταν ανάλογα με τις ικανότητες και δυνατότητές του. Ο μαθητής παραλάμβανε αμέσως την άσπρη μπλούζα με μια ταμπέλα με το όνομά του, καθώς και τον Ετήσιο Απολογισμό του Τμήματος, το ειδικό Έντυπο που χρησιμοποιούσε το Τμήμα για την επικοινωνία του με τον άρρωστο, τα τρία 16σέλιδα Ενημερωτικά Φυλλάδια για τις παθήσεις των αγγείων (Αρτηριακή Εγκεφαλική Αγγειοπάθεια, Παθήσεις των Φλεβών των Κάτω Άκρων, Αρτηριακή Αγγειοπάθεια), καθώς και όλα τα Έντυπα του Τμήματος. Στη συνέχεια οι μαθητές λάμβαναν μέρος στην καθημερινή δραστηριότητα του Αγγειοχειρουργικού Τμήματος σύμφωνα με το εβδομαδιαίο του Πρόγραμμα.

Η εκπαίδευση στο Αγγειοχειρουργικό Εξωτερικό Ιατρείο αφορούσε την επικοινωνία με τον άρρωστο και τη λήψη του ιστορικού του αρρώστου, την εξέτασή του και την καταγραφή των στοιχείων της πάθησής του στο ειδικό Έντυπο. Πριν από την είσοδο του στο Ιατρείο, ο ασθενής απαντούσε με ένα ναι/όχι σε ένα έντυπο με είκοσι ερωτήσεις για να καταγραφεί αν ο άρρωστος είχε πρόβλημα που αφορούσε την ορθοπεδική, την ψυχιατρική ή την αγγειοχειρουργική και να διευκολυνθεί με τον τρόπο αυτό η εξέτασή του. Ο μαθητής γινόταν έτσι κοινωνός μιας ολοκληρωμένης διαδικασίας και λάμβανε επιτόπου γνώση για τη λύση ή μη του προβλήματος. Στο Αγγειοχειρουργικό Εξωτερικό Ιατρείο, οι άρρωστοι μετά τη διάγνωση - υφίσταντο διάφορες επιπρόσθετες εξετάσεις π.χ. με τους υπερήχους ή προγραμματιζονταν η απεικόνιση των αγγείων τους στο Ακτινολογικό - είτε αναχωρούσαν για το σπίτι τους με φάρμακα, είτε αποστέλλονταν σε γιατρό άλλης ειδικότητας, είτε εισάγονταν στο Αγγειοχειρουργικό Τμήμα για διάγνωση ή θεραπεία και πιθανόν για μία αγγειοχειρουργική επέμβαση. Επίσης στο Εξωτερικό Ιατρείο ο μαθητής ερχόταν σε επαφή με

τη διαδικασία συμπλήρωσης από τον άρρωστο ειδικού Ερωτηματολογίου προκειμένου να εκτιμηθεί το επίπεδο της ικανοποίησής του από την πρώτη του εξέταση από το γιατρό.

Στο Αγγειοχειρουργικό Τμήμα, ο μαθητής, με τη βοήθεια του επιμελητή του Τμήματος, μάθαινε να συμπληρώνει τα στοιχεία του Ιστορικού του αρρώστου, με βάση τις πληροφορίες που συνέλεξε ο επιμελητής κατά τη διάρκεια της κλινικής εξέτασής του, που στη συνέχεια υπαγόρευε στο μαθητή για να καταγραφούν.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης στους θαλάμους των ασθενών, με το διευθυντή, τους επιμελητές και τους βοηθούς ή τους επιμελητές και τους βοηθούς, οι μαθητές κατατοπίστηκαν για την αλλαγή των χειρουργικών τραυμάτων, τις ενδοφλέβιες και ενδομυϊκές ενέσεις, τη χορήγηση φαρμάκων από το στόμα, το είδος της τροφής κ.λπ. Αργότερα, υπό την επίβλεψη και την καθοδήγησή μας, πραγματοποίησαν μετρήσεις με το πιεσομανόμετρο και το ροόμετρο υπερήχων Doppler, αλλαγές τραυμάτων και ενδοφλέβιες και ενδομυϊκές ενέσεις. Πριν από την εγχείρηση, ο ασθενής προετοιμάζονταν και ο μαθητής μετείχε σε αυτή την προετοιμασία, το πλύσιμο, το ξύρισμα, τον υποκλεισμό, την υπογραφή του εγγράφου της Συγκατάθεσης για την εγχείρηση κ.λπ.

Στο Χειρουργείο, ο μαθητής κατατοπίστηκε αρχικά για τη λειτουργία του, τους χώρους του, πώς κυκλοφορεί κανείς, πώς πλένει σωστά τα χέρια του και πώς φορά το καπέλο, τη μάσκα, την αποστειρωμένη μπλούζα και τα γάντια, προκειμένου να αποφεύγονται οι μολύνσεις. Ανάλογα με την πρόοδο του κάθε μαθητή και τις δυνατότητές του, επιτράπηκε σε μερικούς και η συμμετοχή τους στις διάφορες εγχειρήσεις. Εκεί αντιλήφθηκε ο μαθητής ολόκληρη τη διαδικασία, τον τρόπο που πλένεται και σκεπάζεται με αποστειρωμένα ρούχα ο ασθενής, πώς γίνεται η αναισθησία του, γενική ή τοπική, από τους αναισθησιολόγους και τη νοσηλεύτρια της αναισθησιολογίας. Κατατοπίστηκε επίσης για το ότι ο χειρουργός, ανάλογα με τη βαρύτητα της εγχείρησης, έχει ένα, δύο ή και τρεις συνεργάτες και δεν μπορεί να διενεργήσει καμία εγχείρηση χωρίς την εργαλιοδότρια - νοσηλεύτρια του χειρουργείου και τη βοηθό της.

Μετά το πέρας του χειρουργείου, ο ασθενής μεταφέρεται για τη μετεγχειρητική παρακολούθηση στο χώρο που λέγεται Ανάνηψη, μέσα στο χειρουργείο και στη συνέχεια στο Αγγειοχειρουργικό Τμήμα ή στη Μονάδα Εντατικής Παρακολούθησης, ανάλογα με τα μετεγχειρητικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Ο μαθητής συμμετείχε στην καταγραφή των Ιατρικών Οδηγιών στο ειδικό Έντυπο του Τμήματος για τις πρώτες 24 ώρες μετά την εγχείρηση. Στη Μονάδα Εντατικής

Θεραπείας κατατοπίστηκε από τους γιατρούς της για τις διαδικασίες και τα μηχανήματα που χρησιμοποιούνται για να βοηθούν και να υποστηρίζουν τη λειτουργία των διαφόρων οργάνων του ασθενούς, είτε για να παρακολουθούν τα ζωτικά σημεία του αρρώστου.

Στο Αγγειοχειρουργικό Τμήμα, ο μαθητής μετείχε των Συνεδριάσεων του Τμήματος, όπου μετέχουν ο διευθυντής, οι επιμελητές, οι ειδικευόμενοι, η προϊσταμένη, η γραμματέας και πολλές φορές και γιατροί άλλων ειδικοτήτων. Οι Συνεδριάσεις αυτές είτε αφορούσαν θέματα λειτουργίας της Κλινικής, είτε θέματα και προβλήματα των ασθενειών των αρρώστων, είτε αφορούσαν συναντήσεις με τους αρρώστους παρουσία των συγγενών τους, προκειμένου να αποφασιστεί η συντηρητική ή χειρουργική τους θεραπεία και να τους εξηγηθεί η θεραπευτική τακτική που θα ακολουθηθεί, για να την κάνουν αποδεκτή. Οι συνεδριάσεις αυτές είναι πολύ χρήσιμες διότι ο μαθητής αντιλαμβάνεται ότι το έργο του γιατρού έχει ιδιαιτερότητες και ότι άλλο πράγμα είναι να πείσει ο τεχνικός τον πελάτη του για τα θέματα της οικοδομής και άλλο πράγμα να πείσει κανείς τον άρρωστο να ακολουθήσει συγκεκριμένη θεραπευτική αγωγή και να δεχθεί να χειρουργηθεί. Μαθαίνει επίσης ο μαθητής, το πώς απαντάμε στις διάφορες απορίες και ερωτήσεις του αρρώστου στον οποίο οφείλουμε πλήρη κατατοπισμό, ώστε να έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει για τη ζωή του με σχετική ελευθερία.

Πέρα από τη δραστηριότητα του Αγγειοχειρουργικού Τμήματος, οι μαθητές έλαβαν μέρος και σε ένα ευρύτερο κατατοπισμό της λειτουργίας του Νοσοκομείου και των διαφόρων άλλων Τμημάτων του, καθώς συμμετείχαν και στις Επιστημονικές Εκδηλώσεις στο Αμφιθέατρο του Νοσοκομείου.

Μετά το πέρας του Προγράμματος παραδόθηκε σε κάθε ένα μαθητή ένα Πιστοποιητικό Παρακολούθησης, που αναφέρονταν στις δραστηριότητές του αλλά και στις κρίσεις μας για την απόδοσή του. Οι μαθητές, από την άλλη μεριά, συντάξαν μία Έκθεση των Δραστηριοτήτων τους, για το τι είδαν και τι αντιλήφθηκαν κατά την διάρκεια της συμμετοχής τους στο Πρόγραμμα, την οποία κατέθεσαν στο Σχολείο τους.

Το Πρόγραμμα στο Νοσοκομείο Υγεία κινήθηκε με τον ίδιο περίπου τρόπο, πιο διακριτικά και με τη βοήθεια και άλλων συναδέλφων σε Κλινικές και Εργαστήρια. Τον Οκτώβριο του 1996, το Πρόγραμμα συνεχίστηκε στο Κωνσταντοπούλειο - Αγία Όλγα.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η μακρόχρονη ενασχόλησή μας με την προσπάθεια

κατατοπισμού των μαθητών του Λυκείου στα θέματα της Ιατρικής μας επιτρέπει τα παρακάτω σχόλια και κρίσεις:

Το Πρόγραμμά μας παρακολούθησαν, για άλλοτε άλλο χρονικό διάστημα (από δύο εβδομάδες μέχρι και τρεις μήνες), 31 μαθητές του Λυκείου του Κολλεγίου Αθηνών. Στο Αγγειοχειρουργικό Τμήμα του Νοσοκομείου Ελπίς προσήλθαν εικοσιτρείς, στο Υγεία πέντε και στο Κωνσταντοπούλειο - Αγ. Όλγα τρεις. Το Πρόγραμμα και οι δραστηριότητες των μαθητών ήταν προσαρμοσμένες στην επιθυμία, τα ενδιαφέροντα, τη συμμετοχικότητα, το αίσθημα ευθύνης κ.λπ. που έπρεπε να εκτιμηθούν για κάθε ένα παιδί ξεχωριστά, ώστε να του εμπιστευτούμε - κάτω από καθοδήγηση και επιτήρηση - ορισμένες δράσεις. Τα περισσότερα παιδιά δεν είχαν αποφασίσει με τι θα ασχοληθούν στο μέλλον. Προσήλθαν για να κατατοπιστούν και έτσι οι πληροφορίες μας και η τακτική μας έπρεπε να είναι τέτοια ώστε να μην τους επηρεάζει να ασχοληθούν οπωσδήποτε με την Ιατρική. Μερικά από τα παιδιά είχαν ήδη επιλέξει την Ιατρική και αυτό έγινε άμεσα αντιληπτό από τη συμπεριφορά τους, την προσφορά τους και την ενασχόλησή τους με τον άρρωστο και την ανταπόκριση που έδειξαν στα καθήκοντα που τους ανατέθηκαν. Άλλα παιδιά είτε δεν είχαν τις δυνατότητες είτε δεν είχαν το ενδιαφέρον και χρησιμοποίησαν απλά την ευκαιρία που τους έδωσε το Πρόγραμμα του Σχολείου τους να βρεθούν σε ένα πλαίσιο εργασίας.

Το ημερήσιο Πρόγραμμα του Λυκείου, όπως είναι γνωστό, έχει μεγάλες διαφορές από το πρόγραμμα και την καθημερινότητα ενός Τμήματος στο Νοσοκομείο και μάλιστα χειρουργικού. Σε ένα Χειρουργικό Τμήμα (π.χ. Αγγειοχειρουργικό), πέρα από τη συνήθη καθημερινότητα του Ιατρικού Τμήματος, συνυπάρχει και η πρόσθετη ενασχόληση με το χειρουργείο, πράγμα που σημαίνει ατέλειωτες ώρες, ώστε με τις διάφορες τεχνικές των χειρουργικών επεμβάσεων να επιτευχθεί η απομίμηση της σοφίας της φύσης και να δωθεί χειρουργική λύση στο πρόβλημα της υγείας του αρρώστου. Το Αγγειοχειρουργικό Τμήμα έχει όμως πρόσθετες απαιτήσεις, μιας και ασχολείται με ασθενείς μεγάλης ηλικίας και με προβλήματα πολλών οργάνων, όπως είναι η καρδιά, οι πνεύμονες, τα νεφρά κ.λπ. όπου και μια μικρή απόκλιση ή λάθος μπορεί να οδηγήσει σε καταστρεπτική για τη ζωή εξέλιξη.

Από την άλλη μεριά, η συνεχής συμμετοχή των μαθητών σε κάθε δραστηριότητα του Τμήματος, στις συζητήσεις της καθημερινότητας, στις συνεδριάσεις, στα θέματα δεοντολογίας και συμπεριφοράς απέναντι στον άρρωστο, στην προσπάθεια επηρεασμού του

ώστε να πεισθεί για να ακολουθήσει την πρόποσα θεραπεία και στον κατατοπισμό τους για τις χρονοβόρες και ψυχοθόρες διαδικασίες του υγειονομικού μας συστήματος έχουμε την εντύπωση ότι ερέθισε και ενεργοποίησε τη σκέψη των μαθητών για τα προβλήματα του ιατρικού επαγγέλματος και απογύμνωσε σε ένα βαθμό τη φαντασμαγορία της ιατρικής μπλούζας και το ιατρικό επάγγελμα.

Οι μαθητές, είδαν, αντιλήφθηκαν και πείστηκαν - νομίζουμε - ότι οι γιατροί είναι και αυτοί σαν τους άλλους συνανθρώπους μας, τίποτα το ιδιαίτερο ή ξεχωριστό - στελέχη της ίδιας κοινωνίας. Η βασική διαφορά του ιατρικού επαγγέλματος με τα άλλα έχει να κάνει και με τα πιθανά ιατρικά λάθη, που έχουν ιδιαίτερες επιπτώσεις στην ίδια τη ζωή, η οποία είναι αναντικατάστατη. Για το λόγο αυτό, οι απαιτήσεις των συνανθρώπων μας από τους γιατρούς είναι μεγάλες και τα λάθη τους έχουν νομικές συνέπειες. Από την άλλη μεριά, οι σπουδές για την ιατρική είναι πολύχρονες, η μετεκπαίδευση (ειδικότητα) απαιτεί πρόσθετα χρόνια μελέτης και σκληρής δουλειάς, ενώ η εξάσκηση του επαγγέλματος είναι χρονοβόρα και έχει μεγάλο ανταγωνισμό. Δεν έχει σχέση με ωράριο και το ιατρικό επάγγελμα δεν είναι το κατάλληλο για να αποκτήσει κανείς πολλά χρήματα.

Τα καλοκαιρινά Προγράμματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού εμφανίζουν ορισμένα μειονεκτήματα, επειδή το χρονικό αυτό διάστημα είναι συνδεδεμένο με τις καλοκαιρινές διακοπές των μαθητών. Είναι αλήθεια ότι στον τόπο μας, οι καλοκαιρινές διακοπές των μαθητών διαρκούν μεγάλο χρονικό διάστημα. Πρόσθετο μειονέκτημα, ιδιαίτερα για το μήνα Αύγουστο, αποτελεί το πραγματικό γεγονός της μειωμένης προσέλευσης ασθενών στο Εξωτερικό Ιατρείο κάθε Νοσοκομείου, πράγμα που σημαίνει μειωμένες εισαγωγές ασθενών και κατ'επέκταση μειωμένο αριθμό εγχειρήσεων. Επιπρόσθετα, οι μήνες αυτοί του καλοκαιριού είναι το χρονικό διάστημα των καλοκαιρινών διακοπών του ιατρικού και του νοσηλευτικού προσωπικού. Έτσι, τα θέματα αυτά, είναι δυνατόν να επηρεάσουν την ενασχόλησή μας με τους μαθητές και ο κατατοπισμός τους να εμφανίζει κενά ή τουλάχιστον να μη γίνεται στο βαθμό που εμείς επιθυμούμε.

Το Πρόγραμμά μας στο Νοσοκομείο Υγεία είχε περισσότερες δυσχέρειες, που έπρεπε να υπερνικηθούν. Πρώτα απ' όλα, έπρεπε να πεισθεί το Ίδρυμα για το Πρόγραμμα. Αυτό απαιτούσε συνεννοήσεις και διαδικασία ανταλλαγής επιστολών μεταξύ του Υπεύθυνου του Προγράμματος του Κολλεγίου Αθηνών και των Προέδρων του Κολλεγίου Αθηνών, του Υγεία και της Επιστημονικής Επιτροπής του Ιδρύματος. Η επιμονή στην ορθότητα

της ιδέας και του αμοιβαίου οφέλους υπερνίκησε τον οποιοδήποτε δισταγμό. Πρόσθετο βέβαια μειονέκτημα αποτέλεσε η μορφή του Ιδρύματος, στο οποίο προσφέρουν τις υπηρεσίες τους πολλοί γιατροί, διαφόρων ειδικοτήτων, οι οποίοι νοσηλεύουν τους προσωπικούς τους αρρώστους – πελάτες και έχουν διαφορετικό πρόγραμμα και διαφορετικό χρόνο παραμονής στο Ίδρυμα κατά τη διάρκεια της ημέρας. Πρόσφατα μόνο, άρχισε και η ιδιωτική πρωτοβουλία, εκτός από τους απλούς συνεργάτες – γιατρούς, να οργανώνει Κλινικές με παραπλήσιο οργανόγραμμα με αυτές που υφίστανται στον κρατικό φορέα. Εκτός από αυτά, το Πρόγραμμα Επαγγελματικού Προσανατολισμού απαιτούσε από μέρος μας ξεχωριστές συναντήσεις και συνεννοήσεις με διαφορετικούς γιατρούς - συνεργάτες του Ιδρύματος για να πεισθούν για την αναγκαιότητα και το αμφοτερόπλευρο όφελός τους. Με τη βοήθεια ορισμένων ελεύθερων συνεργατών, αλλά και των νεότευκτων Τμημάτων, κατορθώθηκε η πραγματοποίηση των βασικών απαιτήσεων του Προγράμματός μας, με τη μέθοδο της περιφοράς των μαθητών από συνεργάτη σε συνεργάτη διαφορετικής ειδικότητας, σε καθημερινή βάση.

Ένα Πρόγραμμα Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην ιδιωτική πρωτοβουλία δε θα πρέπει να διαφέρει από αυτό του κρατικού φορέα. Παρά ταύτα και εφόσον τα ιδιωτικά νοσοκομεία δεν έχουν ακόμη ολοκληρώσει την οργάνωσή τους στη μορφή των Τμημάτων ή Κλινικών του ΕΣΥ - και εδώ βέβαια δεν αναφερόμαστε στη νομική εκπροσώπησή τους - τα Προγράμματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού θα πρέπει προς το παρόν να οργανώνονται μέσα στις ήδη υπαρκτές και οργανωμένες Κλινικές και Τμήματα του Εθνικού Συστήματος Υγείας ή των Πανεπιστημίων μας.

Απαραίτητη επίσης, κρίνουμε την καθιέρωση καθυκοντολόγιου των εκπαιδευόμενων μαθητών, ώστε να είναι γνωστά τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις τους, ενώ με αυτό τον τρόπο το πρόγραμμα θα είναι και νομικά καλυμμένο. Το επιθυμητό αυτό επίπεδο, για να επιτευχθεί, θα πρέπει πρώτα να τεθεί σε εφαρμογή ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του Ιατρικού και Νοσηλευτικού Προσωπικού των Νοσοκομείων μας, που μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει πραγματικότητα. Το Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας είχε αποστείλει στις 9 Ιουνίου 1985 τον “Ενιαίο Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας της Ιατρικής Υπηρεσίας των Νοσοκομείων” στα Διοικητικά Συμβούλια όλων των Νοσοκομείων, προκειμένου να υποβάλλουν τις αντιπροτάσεις τους μέχρι την 30ή Ιουνίου 1986! Έκτοτε αγνοείται η τύχη του.

Από την άλλη μεριά, θα πρέπει να ειπωθεί ότι τα ιδιωτικά νοσηλευτικά ιδρύματα π.χ. το Υγεία έχουν καθιε-

ρώσει “Κανονισμό και Διαδικασία Εκπαίδευσης Τρίτων”, καθώς και την υποχρέωση των εκπαιδευομένων να είναι ασφαλισμένοι για πιθανό ατύχημα ή ασθένεια, κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής τους. Οι εκπαιδευόμενοι μαθητές υπογράφουν επίσης μια Υπεύθυνη Δήλωση, ότι προσέρχονται οικειοθελώς και ότι δεν έχουν χρηματικές απαιτήσεις, αν κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής τους απασχοληθούν σε κάποια μορφή εργασίας.

Δυό λόγια θα πρέπει να ειπωθούν και για τις Εκθέσεις που κατέθεσαν οι μαθητές μετά το πέρας του Προγράμματος. Οι Εκθέσεις αυτές - τρεις μέχρι δεκατέσσερις σελίδες η κάθε μία - ήταν άλλες περιληπτικές και άλλες λεπτομερείς, με στοιχεία από τις καθημερινές τους δραστηριότητες.

Δειγματοληπτικά, αντιγράφουμε ορισμένες χαρακτηριστικές εκφράσεις τους: «Ενθουσιάστηκα από τη συμμετοχή μου στις δραστηριότητες του Τμήματος και από το γεγονός ότι δεν ήμουν απλός παρατηρητής», «Αισθάνθηκα την εμπιστοσύνη που μου έδειξαν, πράγμα που έπαιξε σημαντικό ρόλο για το χαρακτήρα μου και την προσωπικότητά μου», «Έμαθα να μετρώ την αρτηριακή πίεση, χρησιμοποίησα το ροόμετρο υπερήχων, έκανα ενέσεις ενδομυϊκές και ενδοφλέβιες, αλλαγές τραυμάτων, αιμοληψίες, συμπλήρωσα το Ιστορικό και τα διάφορα έντυπα του Τμήματος», «Πλύθηκα στο χειρουργείο, βοήθησα σε μικρές και μεγάλες εγχειρήσεις, έραψα το δέρμα, αφαίρεσα ράμματα και έδεσα επιδέσμους», «Παρακολούθησα στο Ακτινολογικό τη διενέργεια των αγγειογραφιών».

«Ήρθα αντιμέτωπος με την πραγματικότητα που μου κατέρριψε το μύθο της ιατρικής, ένα είδωλο που είχα δημιουργήσει στο μυαλό μου, μη έχοντας καμία επαφή με το επάγγελμα αυτό», «Διαπίστωσα την ανευθυνότητα των διαφόρων στελεχών του Νοσοκομείου, που κάνει ακόμα πιο δύσκολη τη δουλειά ενός σωστού γιατρού, καθώς και την ανεπάρκεια των μέσων που παρέχει το Κράτος», «Τέτοιου είδους Επαγγελματικός Προσανατολισμός δε θα πρέπει να περιορίζεται στα πλαίσια ενός σχολείου, αλλά να ακολουθηθεί από κάθε σχολείο στη χώρα μας. Μόνο έτσι θα δοθεί ευκαιρία σε όλους να γνωρίσουν από κοντά το αντικείμενο με το οποίο θα ήθελαν να ασχοληθούν, να μετρήσουν τις δυνατότητές τους σε αυτό και να προετοιμαστούν ψυχολογικά για τη μελλοντική τους απασχόληση. Έτσι καθένας θα έχει επιλέξει με τη θέλησή του την πορεία που θα ακολουθήσει στην υπόλοιπη του ζωή και δε θα ακολουθήσει κάτι λόγω ελλιπούς ενημέρωσης, το οποίο αργότερα θα ζημιώσει τον ίδιο και την κοινωνία».

Μετά από χρόνια (οκτώ μέχρι ένδεκα), ζητήθηκε από τους ίδιους μαθητές, οι περισσότεροι των οποίων

ήταν πτυχιούχοι Πανεπιστημίων (Βιολόγοι, Μηχανικοί, Γιατροί, Ψυχολόγοι, Οδοντίατροι κ.λπ.), να συντάξουν μια καινούργια Έκθεση για την «παλαιά» τους εμπειρία στο Νοσοκομείο. Οι εκτεταμένες Εκθέσεις τους (δύο μέχρι δέκα σελίδες) και οι πολύ θετικές απόψεις τους, δε μπορούν να περιληφθούν σε ένα άρθρο, ούτε υπό μορφή περίληψης. Αξίζει μόνο μία παράγραφος ενός παλαιού μαθητή :

«Δέκα χρόνια μετά, ομολογώ ότι ήταν η πολυτιμότερη εμπειρία της ζωής μου. Με γέμισε αυτοπεποίθηση και σιγουριά για τον εαυτό μου, όσο και για τις επιλογές μου. Δεν ήταν ένα απλό μέρος κάποιου Προγράμματος Επαγγελματικού Προσανατολισμού, ήταν η ουσία και η απάντηση στην ερώτηση του γιατί σπουδάζουμε και αγωνιζόμαστε σα μαθητές ή φοιτητές, ποιός ο σκοπός και ποιό το αποτέλεσμα. Άλλωστε πάντα οι μαθητές αναρωτιούνται τι κάνουν και για ποιό λόγο, χωρίς να παίρνουν κατάλληλη απάντηση, αφού μόνο οι ίδιοι μπορούν να απαντήσουν στα ερωτήματα που θέτουν, βιώνοντάς τα από μια διαφορετική οπτική γωνία».

Όλες αυτές οι Εκθέσεις, τα Πιστοποιητικά των μαθητών, διάφορα άρθρα: επικοινωνία γιατρού-αρρώστου, ο πληθωρισμός των γιατρών, συνεντεύξεις για το ιατρικό επάγγελμα, τα προβλήματα του Ε.Σ.Υ. κ.λπ., δημοσιεύθηκαν στην έκδοσή μας του 2000(5), όπου ο αναγνώστης παραπέμπεται για πληρέστερο κατατοπισμό. Η έκδοση αυτή, μετά από πρόταση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και απόφαση του υπουργού Παιδείας, διατέθηκε ατελώς σε 500 ανάτυπα στα Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού και στα γραφεία Επαγγελματικού Προσανατολισμού των Σχολείων.

Συμπερασματικά, θεωρούμε σημαντικό να επισημάνουμε την ανάγκη για τη δημιουργία:

1. Κανονισμού Παρακολούθησης Προγράμματος Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
2. Εξασφάλιση της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και νοσηλείας των μαθητών κατά τη διάρκεια του Προγράμματος.
3. Δημιουργία θέσεων για τους εκπαιδευόμενους με στοιχειώδη αμοιβή.
4. Υποχρεωτική εκχώρηση από τον Εκπαιδευτή Πιστοποιητικού Αξιολόγησης βασισμένο σε πραγματικά γεγονότα.
5. Υποχρεωτική συγγραφή από τους μαθητές Έκθεσης Πεπραγμένων και Κρίσεων του Προγράμματος Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
6. Επέκταση του θεσμού σε όλες τις ιατρικές ειδικότητες.
7. Καθιέρωση Συμβουλευτικής και Γραφείων Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε όλα τα

Σχολεία.

8. Δημιουργία στο Υπουργείο Παιδείας Κέντρου Αναφοράς Προγραμμάτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε συνεργασία και με άλλα Υπουργεία (Βιομηχανίας, Υγείας, Εθνικής Αμύνης, Χωροταξίας και Περιβάλλοντος, κ.λπ.) και τα Πανεπιστήμια. Το Κέντρο αυτό θα συνδέει τα Γραφεία Επαγγελματικού Προσανατολισμού των Σχολείων και τα Ανώτερα και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, όπου θα εκπαιδεύονται οι μελλοντικοί επαγγελματίες (γεωπόνοι, γιατροί, μηχανικοί, δικηγόροι κ.λπ.), προκειμένου να είναι κατάλληλοι για το ρόλο του εκπαιδευτή – εργοδιδάσκαλου, όπως αυτός προτείνεται παρακάτω.

ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΥΡΙΟ: ΣΧΟΛΕΙΟ ΖΩΗΣ

«Μια νέα μορφή παιδαγωγικών-διδασκικών δραστηριοτήτων που δε θα υποκαταστήσουν το υπάρχον σχολείο, αλλά θα το συμπληρώσουν, είναι η εκπαίδευση των νέων στους χώρους της επαγγελματικής δραστηριότητας».

Στην παρούσα φάση της ογκούμενης τεχνολογικής ανάπτυξης, η αγωγή, ως έννοια καθολικής διάπλασης αλλά και ως πράξη παιδαγωγική, έχει πάψει να συνδέεται αποκλειστικά με την εκπαίδευση των νέων ανθρώπων. Εμφανίζεται ως μια γενικής φύσης αναγκαιότητα που, άλλοτε υπό τη μορφή απόκτησης των νέων γνώσεων και άλλοτε υπό τη μορφή αναθεώρησης παλαιότερων δεδομένων, μας ακολουθεί σε όλη τη διάρκεια της ζωής μας. Όλοι οι εργαζόμενοι, παρακινούμενοι από την ταχύτατη ροή της νέας πληροφορίας, αισθάνονται την υποχρέωση, εφόσον επιθυμούν, να παραμένουν στις δημιουργικές γραμμές του επαγγέλματός τους, να ενημερώνονται και να παρακολουθούν συστηματικά τις εξελίξεις. Εξαιτίας του γενικευτικού, από απόψεως χρονικής έκτασης, χαρακτήρα της, η εκπαίδευση αυτού του είδους, ανάλογα με το ποιος την επιδιώκει, σε ποια ηλικία και με ποιο σκοπό, εφαρμόζεται με διάφορες μορφές και σε ποικίλα πλαίσια: ενημερωτικά σεμινάρια στον επαγγελματικό χώρο του εργαζόμενου, ταχύρρυθμα δημόσια και ιδιωτικά προγράμματα εξειδίκευσης, προγράμματα σπουδών επιλογής πανεπιστημιακού επιπέδου κ.λπ.

Σήμερα, ορισμένα κρατικά ιδρύματα και πολλές ιδιωτικές επιχειρήσεις λειτουργούν εν μέρει και ως μηχανισμοί εκπαίδευσης. Διαπαιδαγωγούν το προσωπικό τους, επιστημονικό και μη αι το εισάγουν όχι μόνο σε μια συγκεκριμένη γνώση, αλλά και στην ευρύτερη ιδεολογία του συστήματός τους.

Το σχολείο, προκειμένου να συμβάλει, με όσο γίνεται μεγαλύτερη πληρότητα, αλλά και για να ανταποκριθεί

στο σύγχρονο αίτημα για μια πολυεπίπεδη ανάπτυξη της προσωπικότητας, σε συνάρτηση με την παράλληλη καλλιέργεια της νοημοσύνης, του συναισθήματος και του εμπειρικού βιώματος, αναζητά συνεργούς στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο, εκεί δηλαδή που θα επιτελείται στο εξής, με τη μία ή την άλλη μορφή, η διά βίου εκπαίδευση. Υπό την έννοια αυτή, ο μελλοντικός πολίτης θα είναι ένας υπό διαρκή εκπαίδευση εργαζόμενος. Η γνώση, ωστόσο και η πείρα του θα τον καθιστούν παράλληλα έναν «εν δυνάμει» εκπαιδευτή - εργοδιδάσκαλο για όσους από τους νέους θα απευθύνονται σε αυτές τις ιδιότητές του.

Ο ρόλος του εργοδιδάσκαλου μπορεί να διαμορφωθεί, ως προς το περιεχόμενο και το σκοπό, κατά τη διάρκεια των σπουδών στα ανώτερα και ανώτατα ιδρύματα, με την παρακολούθηση ορισμένων μαθημάτων επιλογής. Τα μαθήματα αυτά, θα μπορούσαν να έχουν ευρύτερο παιδαγωγικό περιεχόμενο ή ειδικότερα, να αναφέρονται σε θέματα της εξελικτικής, της παιδαγωγικής ή της εφαρμοσμένης ψυχολογίας, στην οποία υπάγεται και ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Μηχανικοί του Πολυτεχνείου, ηλεκτρονικοί των Τ.Ε.Ι., γεωπόνοι, ναυτικοί πράκτορες, γιατροί και όποιοι άλλοι επαγγελματίες, θα μπορούν, όταν σπουδάζουν, να παρακολουθούν διάφορα κατ' επιλογήν μαθήματα από την ψυχολογία και την παιδαγωγική επιστήμη. Προετοιμασία τέτοιου είδους θα καθιστά τους μελλοντικούς επαγγελματίες περισσότερο αποτελεσματικούς στο ρόλο του εκπαιδευτή - εργοδιδάσκαλου.

ABSTRACT

Vocational Training in Medicine: A Vascular Surgery Example

Georgopoulos G. Dimitris-Solon¹, Tsagarakis Manolis²

¹*Dr of Medicine at the University of Bonn and at the University of Athens.*

²*Psychologist - Psychotherapist, responsible of the Counseling and Vocational Training Department in the High School of the Athens College (1985 - 2000).*

Vocational Training in high schools functions as a vehicle, introducing young people in the process of self-knowledge and phyco-social formation. Training in a real work enviroment brings them close to reality,

enriches their experience and supports their multilateral development. Vocational training in medicine was introduced in three Athenian hospitals during the years 1986-2006, in Elpis, Hygeia and Konstantopouleio-Agia Olga, in a Vascular Surgery disciplene. The duration of the Program was from a few weeks to three months. Thirtyone children from Athens College participated during their summer vacation and had a very good experience, not only observing, but also participating - under supervision - in our daily program. The Program was evaluated, not only by the initiator, but also by the young people who wrote reports, not only after its termination, but also years later. The experience gained, together with a proposal for the future, is presented, so that other disciplines of medicine can use this information and develop their own vocational training programs.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Bowen M. Toward a differentiation of Self in one's family. Springer Verlag, New York, 1972.
2. Bruner J. Πράξεις Νοήματος. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1997.
3. Dellos R. Interactive Stories, Narratives, Family Beliefs and Therapy. Kernak Books, London, 1997.
4. Gardner H. Frames of Mind. The theory of Multiple Intelligences. Basic Books, New York, 1993.
5. Δ.Σ. Γ. Γεωργόπουλος, Μ. Τσαγκαράκης. Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Επιστήμη και Τέχνη της Ιατρικής. Η Προσπάθεια ενός Αγγειοχειρουργικού Τμήματος (1986-2000). Αθήνα, 2000.
6. Δ.Σ. Γ. Γεωργόπουλος. Παραγωγικότητα και Εκπαίδευση στην Αγγειοχειρουργική. Στοιχεία από δύο Αγγειοχειρουργικά Τμήματα. Αθήνα, 2004.
7. Δ.Σ. Γ. Γεωργόπουλος. Εκπαίδευση στην Αγγειοχειρουργική: Εικοσάχρονη πολυεπίπεδη παρέμβαση (1986-2005) στο Δ.Σ. Γ. Γεωργόπουλος, ΔΡ. Ν. Σταράμος (Επιμ.) Εκπαίδευση στην Αγγειοχειρουργική. Συνθήκες-Απόψεις-Προτάσεις Εκπαιδευτών-Εκπαιδευόμενων. Αθήνα, 2006.
8. Gergen JK. Ο κορεσμένος Εαυτός. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1997.
9. Goleman D. Η Συναισθηματική Νοημοσύνη. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1998.
10. L'Abate L, Ganahl G, Hansen CJ. Methods of Family Therapy. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, New Jersey, 1986.
11. Napier A, Whitaker C. Οικογένεια μαζί όμως αλλιώς. Κέδρος, Αθήνα, 1982.